

გვირა, 6 ოქტომბერი 1913 წ.

სახელმწიფო გამოცემი

უ ნ ი კ დ ა გ მ ნ ი

პიესა 4 მოქმედებად.

(შემდეგი *)

შემოდის რუსია.

რუსია. (დედას ეხვევა) დედა! რომ იცოდე, რა ბედნიერი ვარ!

დარ. ძალიან მიხირიან, შენმა გაზღავნ! (ჰკოცნის).

რუს. (ელენეს ჰკოცნის) დეიდა ელენე!

ელ. კარგია, ნუ დამახრჩე, შე გივი, შენა!

რუს. (კისერზე ხელს მოჰქონდევს და დიდხანს თვალებში მისჩერებია) დეიდა!

ელ. რა იყო?

რუს. მიყვარს, მიყვარს, მიყვარს!

ელ. რა ვქნა, ხომ არ შეიშალეთ ორივე დედა-შვილი?

დარ. (უცბად ხელს დაუქნევს) თსსს...

რუს. (ნაკბენივით მობრუნდება და დედას მისჩერებია) დედა!

დარ. წალი, შვილო, შლია-ზა მოიხადე...

რუს. დედა, გრიშა და პავ-ლე მოდიან.

დარ. მერე სად არიან აქა-დის?

რუს. მეეტლეს უსწორდება-ან...

ელ. (ამ სცენის დროს სულ დაროს მისჩერებია).

რუს. დედა, მე ერთი რამ უნდა გითხრა.

დარ. მერე, მერე, შვილო; აბა ეხლა რა დროსია, სტუ-რები მოდიან.

რუს. კარგი, მერე იყოს... დიდი საიდუმლოა...

დარ. ჰომ?

ელ. შეყვარებული იქნები.

რუს. მერე შენ რა იყი?

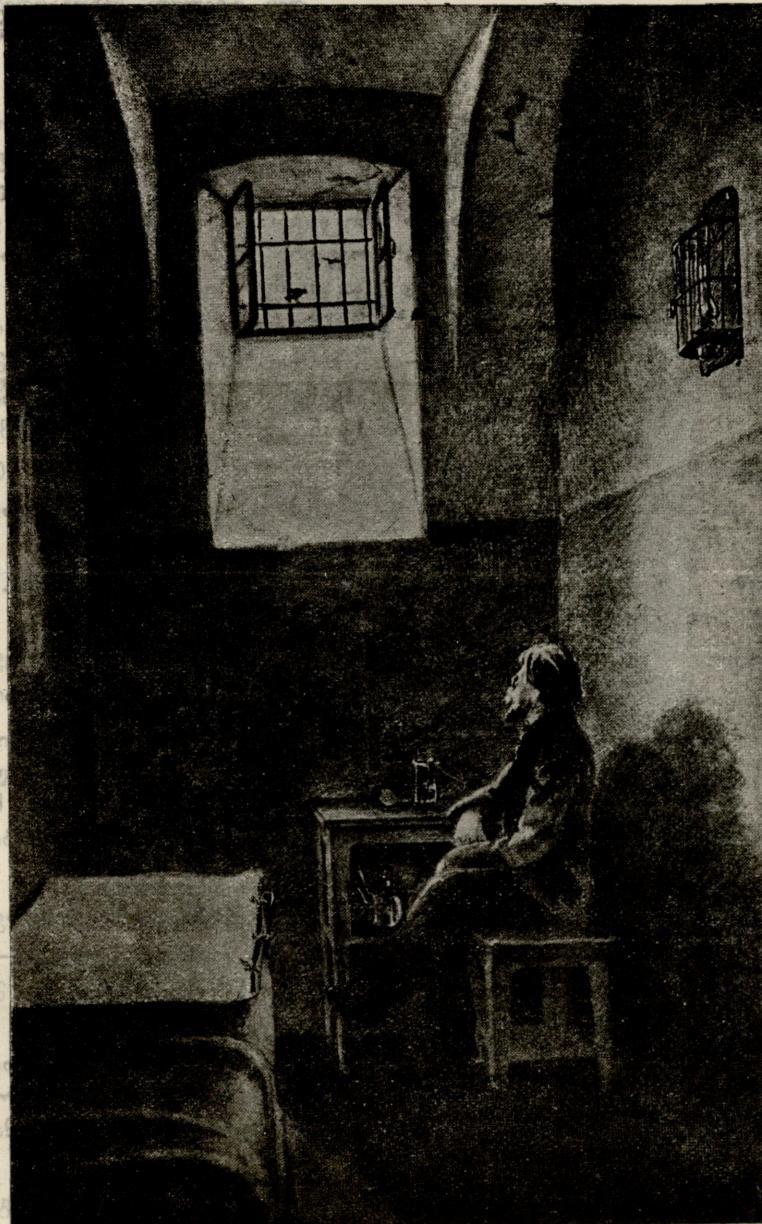
ელ. აკი შენა სთქვი!

რუს. (დედას მისჩერებია)

მართლა, სულ დამაგიწყდა... (დერეფანში ისმის ლაპარაკი) არ, მოდიან... (გარბის) მობძან-დით, მობძანდით!

შემოდიან გრიშა და პავლე.

გრიშა. კიდევ სალამი ბ-ბო! სალამო მშვიდობის!

თავისუფლების ოცნება. სურათი ვ. ფერსტერისა.

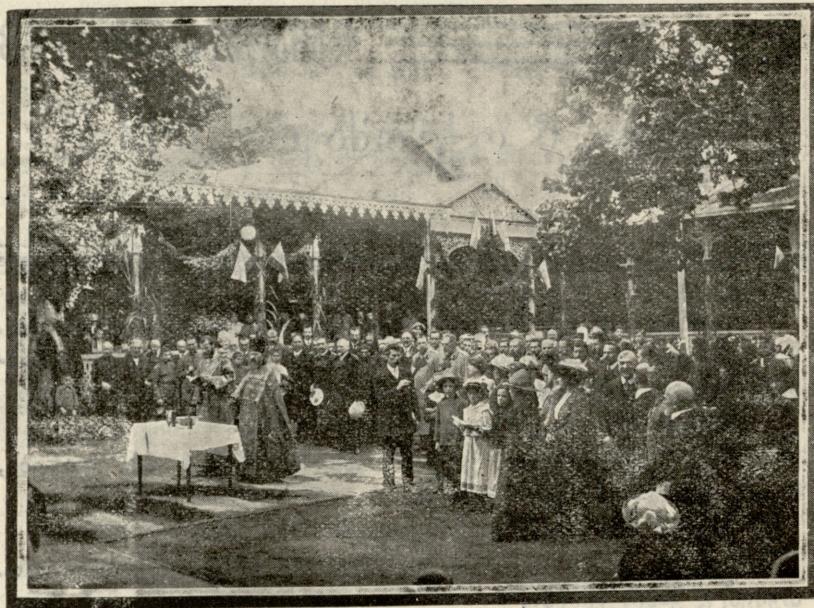
ალ. ბრწყინვალე ახალგაზღობას ჩემი სალამი!.. რაზე ლაპარაკობდით აგრე გაცხარებული?

ელ. დღევანდელი წარმოდგენის პიესაზე?

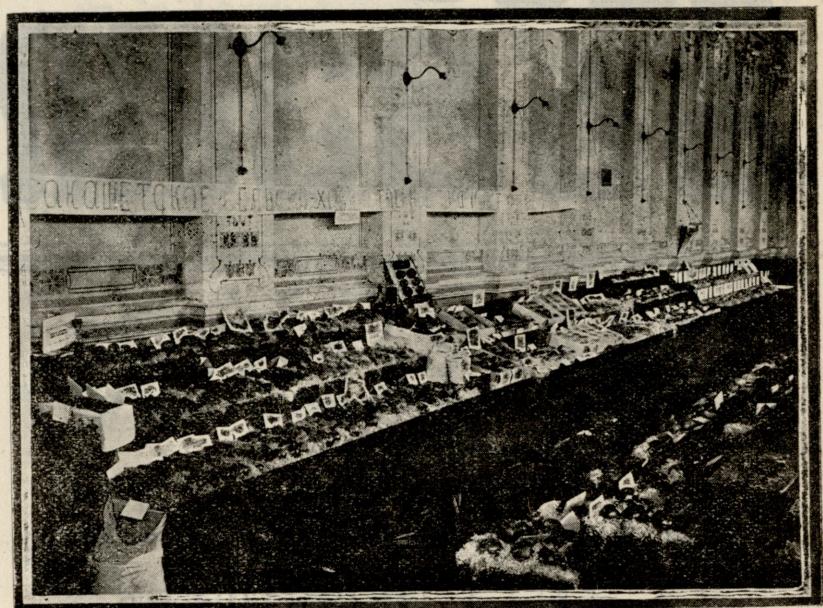
ალ. (ირონიით) „დამსხვრეული ღმერთი“? ომ, ახალი შმოდის! პიესაა...

გრიშა. პიესას არ ვიცნობ და ვერაფერს ვიტყვი.

გენერალურის გამოვენა ცვილისმი

პარაკლისი გამოფენის გახსნის წინ.

გამოფენის ერთი კუთხი, სადაც ყურადღებას იპყრობს საქაშე-
თის მეზობელი საზოგადოების წევრთა მიერ გამოფენილი
ექსპონატები.

პაგ. მე ვიცნობ... ახალგაზდა ქალსა და ვაჟს უყვართ
ერთმანეთი, მაგრამ მშობლები წინააღმდეგნი არიან და ქალს
ძალად ათხოვებენ ერთ გამოჩენილ პირზე... უმაწვილი სამ-
შობლოდან გადაიკარგება... ქალი ცხოვრობს ქმართან პატი-
ოსნად, შვილებსა ზრდის, მაგრამ პირველი სიყვარული-კი არ
გაჰქირდია... გაივლის 18 წელიწადი, უმაწვილი მოდის თავის
ქვეყანაში, შეხვდება ქალს, ერთბაშად იფეთქებს პირველი სიყ-
ვარული...

ელ. და ქალი მიჰყვება ვაჟს.

პაგ. დიახ.

ელ. სტოვებს ოჯახს, შვილებს.

პაგ. თავისთავად ცხადია!..

გრიშა. მშვენიერია!

დარ. თქვენც ამ აზრისა ხართ?

გრიშა. დიახ!

ელ. ოო, ამას კი არ მოველოდი!

გრიშა. რატომ, ბ-ნო?

ელ. ჰმ... ისე...

ალ. მე(?) ელენეს ვეთანხმები... რას დაემზავს ებოდი ჩვე-
ნი ცხოვრება, რომ აგრე ადვილად დავარღვით თავის სიწ-
მინდე.

ზურა. მეც მამას ვეთანხმები.

პაგ. შენ, ჩემო ძმაო, მე-16 საუკუნეში უნდა შობილი-
ყავ.

ზურა. პავლე, შენი უახლი აზრებით ნუ იცი ხოლმე
გამოხტომა.

გრიშა. თუ ამ „აზრებს“ თვით გრძნობა და ცხოვრება
გვიკარნახებს?

ალ. გონება იმისთვისა გვაქვს, რომ გრძნობის ლაგამი
მოვზიდოთ.

გრიშა. მაშინ ცხოვრებაც დაჰკარგავდა თავის პოეზიას,
სილიმაზეს.

ზურა. ალვირ წახსნილი გრძნობათა თარეში—ცხოვრე-
ბას ამასინჯებს.

პაგ. ოპო...

ზურა. რა, ოპო?.. ხომ იცი, რა სთქვა ფენელონმა: „დე-
დავაცისათვის საჭიროა მეტად სერიოზული აზრდა, რადგან
უამისოდ შეუძლებელია ქეშმარიტი წვრთნა მამაკაცისაო“.

პაგ. ზურა-ჯან, გრძნობა!.. გრძნობა!.. გრძნობას ვერსად
წაუხვალ.

ალ. ბ-ბო, მე თქვენსავით განათლებული და ნაკითხი არა
ვარ! მე ვერთხულობ ცხოვრების წიგნში და გეტუვით: თქვე-
ნის ამ გრძნობის დაქმაყოფილებით შეიძლება ერთ წუთს გა-
ნიცადოთ ნეტარება, მაგრამ გაითვალისწინეთ იმის შედეგიც!
ოჯახის დარღვევა, ზნეობრივად გახრწნა, ერისა და მთელი
კაცობრიობის გაქრობა.

გრიშა. არც აგრე გაზვიადება შეიძლება.

ალ. არც ვაზვიადებ... მე ისტორიას ვემყარები: გრძნობას
აჰყვნენ საბერძნეთის ქალები და იგივე გრძნობა ალაგმული
ჰქონდათ ჰერმანელებს... შეადარეთ ეს ორი სახელმწიფო
ერთმანეთს და განსხვავებას ცხადათ დაინახათ.

პაგ. სიანს, თქვენ სიყვარულს უარსა ჰყოფთ.

ალ. ვინ მოგახსენა?

გრიშა. ეგრე გამოდის...

ალ. უარსა ვყოფ ისეთ სიყვარულს, რომელიც ჩემს ოჯა-
ხურ მყუდროებას დამირღვევს.

პაგ. ვერ გაშიგია სიყვარულის ასეთი განაწილება.

ალ. სიყვარულს თავისი დრო, ხანა და კანონები აქვთ...
მრწამს სიყვარული ახალგაზდა, ნორჩ თაობისა, მაგრამ იქცა
მოვითხოვ ამ სიყვარულის სიწმინდის დაცვას... სიყვარული
უზნეო, ხორციელ დატკბობის სურვილზე აღმოცენებული—
გახრწნის მომასწავებელია.

ელ. ვაშა, ოო-რე! ეგრე მაგათ!

ალ. წარმოვიდგინოთ,—დარომ ეხლა საყვარელი აიჩინა!

რუს. (დედას კისერზე მოეხვევა).

ელ. ალექსანდრე!

ალ. არა, ისე, მაგალითისათვის! განა ეს ლამაზი იქნებო-
და? სად არის აქ თქვენი „პოეზია“, თქვენი „სილამაზე“?.. რო-
მელი ახალი აზრისა და მიმართულების ადამიანი მოიწონებს
ამას?

პაგ. არც თუ ძალიან გაჰკიცხავს.

ელ. ყველა გონიერი ადამიანი გაჰკიცხავს ქალის ამ გვარ
საქციელს.

დარ. შეიძლება გაჰკიცხოს, მაგრამ გასამართლებელი მხა-
რეც უპოვოს.

ზურა. დედა, შეუძლებელია აქ გამართლება... 17 წლის
შვილის დედას ნება არ აქვს გულის თქმას აჰყვეს.

პაგ. ეს არ არის გულის თქმა.

ელ. ბებია-ჩემის სიყვარული როგორიც არა მჯერა.

გრიშა. „ლიონი ვეს ვიზუალური მარკა“. ქალი სუსტი
და მგრძნობიარე არსებაა... იგი განხორციელებული პოეზიაა

გველი საქართველო

გველი საქართველო. სოფ. საყუნეთში, (ძველად საღვიწოდი), სადაც მხოლოდ ქართველი მაჰმადიანები სუბოვრობენ 800 კომლზე მეტი. ეკლესიაც კარგად არის დაცული და იქაურ მაჰმადიანი აბარია. გვარები ნამდვილი ქართული აქვთ და ლა- პარაკობენ წმინდა ქართულ ენით.

და სიყვარულიც ხომ პოე- ზია... მაშასალმე ქალს ერთ- ხელ მაინც შეუყვარდეს...

ელ. ახალგაზდობისას შეუ- ყვარდეს...

გრიშა. სიყვარულმა დრო არ იცის.—თუმცა, ვსთქვათ, ეს არა უყვარდა.

ელ. ცოლად გაჲყვეს!

გრიშა. მშობლებმა ნება არ შისკის.

პალ. ეს კი აღარ მესმის! შიყვარდეს და მშობლების ხმას ავყვა.

დარ. ქალი და ვაჲი სხვა და სხვა პირობებში არიან.

ალ. აქ პირობები მოსატანი არ არის... თუ უყვარს გაიქ- ცეს სახლიდან და გაჲყვეს საყ- ვარელ კაცს, მაგრამ თუ რამე მიზეზით ეს არ მოხდა და სხვას გაჲყვა, უნდა ყველაფერი და- ივიწყოს და ოჯახს შესწიროს თავი.

პავ. ეთი მწყარფი!

ალ. ეთი მწყარფი и есть залогъ прочной жизни нації.

გრიშა. ნუ თუ ქალს ნება არა აქვს მთელ სიცოცხლეში ერთხელ მაინც განიცადოს ბედნიერება?

ალ. ქალს—ნება აქვს, დედაკაცს—კი არა!

პავ. ეს როგორ?

ალ. მოგახსენებთ!

გრიშა. სქესის ასეთი განაწილება—მართლაც საინტერე- სოა.

ალ. ოლონდაც, გეუცხოვებათ, მაგრამ ჩემის ღრმა რწმე- ნით, ქალი და დედაკაცი სულ სხვა და სხვა... ქალს... აი, იმ ქალს, რომლის პირად ბედნიერებაზე თქვენ ეგრე თავგამოდე- ბით ზრუნავთ, ქალს უნიადაგოს, აღვირ წახსნილს, გრძნობა- თა მორევში ჩაირულს, რომელიც ხან ერთს ჩამოვკიდება კი- სერჩე და ხან მეორეს—იმისთან ქალს ყველაფრის უფლება აქვს და არც ღირს ადამიანშა იმისთვის თავი შეიწუხოს, რად-

გველი საქართველო. ეკლესია სოფ. საყუნეთში. ეკლესიას- თან დგას მაჰმადიანი (მეორე), გვარად ფათერაკიანი.

გველი საქართველო. საფარის ციხე და მონასტერი (ახალციხის მაზრა), რომელსაც დედე რუსის ბერები და- პატრინებიან.

გან იგი საზოგადოებისათვის არავითარ ლირებულებას არ წარმოადგენს... დედაკაცი— სულ სხვაა... კარგად ჩაუკირ- დით ამ სიტყვას და დარწმუნ- დებით, რომ ამ სახელში, რო- გორც ზოგიერთებს ჰგონიათ, სამარცხინო და სათაკილო არაფერია... პირიქით, მეტად თავმოსაწონი სახელიც გახ- ლავთ... დედაკაცი... დედა... მშობები მომავალი თაობისა, ცოლი და ოჯახის დედა! განა რომ დიდებული სახელია! აი, ამიტომაც გეუბნებით, ქალსა და დედაკაცს ერთმანეთში ნუ გარევთ მეთქი... ეხლა, რა არის უბელისერებაა? ვის როგორ ესმის იგი? თუ, როგორც თქვენ ამბობთ, ლაგამ-ჭარი- ლი გრძნობის აყოლა ბედ- ნიერებაა, ამისათვის გვყავს ჩვენ პირველი ჯურის ქალე- ბი... ხოლო დედაკაცის ბედნი- ერება სულ სხვაა... ეს ბედ- ნიერება იმ ქალებისათვის მიუ- წლომელია, ისინი ამ ბედნიერე-

ბას ქვევით შესკერიან... დედაკაცის ბედნიერება აი, აქ არის, ოჯახი... ოჯახის სიწმინდეში, შვილების ალზრდაში და ქმრის ერთგულებაში... დედაკაცი პატარა სამეფოს დედო- ფალია, ბანებელი და მფარველი... იგი უნდა იყოს თვით სიწ- მინდე, სალოცავი ხატი ამ ტაძარში. დედაკაცი ზრდის მომა- ვალ თაობას, იგი ბურჯია ოჯახისა, წყარო ერის აწინდელი კეთილ-დღეობისა... როცა დედაკაცმა იცის თუ რა დიად ძა- ლის წარმოადგენს საზოგადოებისთვის, რა პასუხსაგებ როლს თამაშობს ერის ბედ-ილბალში, იგი მაშინ თავის მოვალეობას პირნათლად ასრულებს და მაშასადამე ბედნიერიც არის.

გრიშა. ყველაფერი კარგი, მაგრამ, რა ვუყოთ ქალის ნაზ გრძნობას?

ალ. შეიყვაროს! ამის წინააღმდეგი არა ვარ... მაგრამ შე- იყვაროს ერთხელ და უკანასკნელად. ჩარჯვნივ და მარცხნივ, ეს მძულს, ის მიყვარს, პირველი, მეორე,—ეს უკვე დანაშაუ- ლია... დედაკაცს უნდა აშვენებდეს სირცხვილი და თავდაჭრა.

პაგ. თუ ვერ დაიმორჩილა თავისი გრძნობა?
ალ. ქმარი დაიმორჩილებს და ჩაუხშობს ამ გრძნობას.
გრიშა. ადამიანის გრძნობას ვერავითარი ძალა ვერ იმორჩილებს.

ალ. მაშინ იგი პირუტყვია!.. და პირუტყვს-კი სცემენ!

პაგ. ომ, ალექსანდრე!

ალ. დიახ, ძალა! ურჩნი ძალით უნდა დაიმორჩილო!

პაგ. (სიცილით) მაშ ჩვენ, მამაკაცები, დავრჩენილვართ უსაქმოდ.

ალ. არა, განაგრძეთ თქვენი გმირობა, მაგრამ თქვენს მაგალითს ცოლებმა არ უნდა მიბაძონ.

გრიშა. როგორ, ოქვენ ამართლებთ მამაკაცთა სიმრუშეს.

ალ. არ ვამართლებ, მაგრამ არც ისე დანაშაულად ვსთვლი.

პაგ. რანაირად?

ელ. ალ-რე, ეხლა კი კივი წყალი გადამასხი...

ალ. მოიცა, ეხლავე აგიხსნი... მამაკაცი თუ ოჯახს გარედ რაიმე სისაძაგლეს სჩადის, თავის დღეზე ამ კუჭყს ცოლშეილში არ შემოიტანს.

გრიშა. ეს როგორ?

პაგ. ეხლა კი გაეგბა ჩვენი ალექსანდრე.

ალ. მამაკაცი, დილით სახლიდან გამოსული, მთელი დღის განმავლობაში მგელივით დაძრწის, რომ ლუქმა იშვნოს და თავის სოროში შეიტანოს... ამ ძნელ გზაზე ათას რასმე გადაეჩეხა... დალლილ დაქანკული ცოტა დღინოსაც დალევს, ფეხ მსუბუქ ქალებს თვალსაც ჩაუკრავს, მაგრამ მოღის სახლში, კარის დირეზე ტეხს გაიშენდს და თავის ტაძარში შემოფის ნამდვილი ქმარი და ოჯახის მამა... ის თავის სისაძაგლეს გარედ სტოვებს.

გრიშა. თქვენის აზრით ეს...

ალ. ცულია, მაგრამ ნაკლები ცოდნა, ვიდრე დედაკაცია.

პაგ. არ მესმის!.. მამაკაცი გარედ სტოვებს და დედაკაცს-კი...

ალ. შინ შემოაქვს!.. ცხადია! რომელ მამაკაცს მაჩვენებ, რომ ოჯახს გარედ ცოტათო არ ცულლუტობდეს, მაგრამ ეს არა სჩანს... დედაკაცის მრუდეთ გადადგმული ერთი ნაბიჯიც კი ოჯახს ეტყობა... რა საჭიროა ჩამოგითვალით დედაკაცის თავდაუკერლობის წყალობით დანგრეული ოჯახები...

გრიშა. ამ მხრივ ქმრებს მეტი დანაშაული მიუძღვით.

ალ. დედაკაცი ზენობის საძირკველად... გაიხრწნა იგი, — გაიხრწნა ოჯახიც.

გრიშა. თქვენ ამბობთ, — მამაკაცი გარედ სტოვებს თავის სისაძაგლებაო; ხომ არიან ისეთებიც, რომელნიც ოჯახის სიწმინდეს არად აგდებენ.

ალ. დიახ, მაგრამ ეს უკვე პატალოგიური მოვლენაა.

გრიშა. რა უნდა ვუყოთ ისეთ ქმრებს?

ალ. წარმოიღინეთ, ისინც საჭირონი არიან როგორ სარკე გარუცნილებისა და სისაძაგლისა... ადამიანი ისაში სკვრეტს სიღუბკირდს, სიგალახეს, უფრო ღრმად, სერიოზულად უფიქრდება ამ საკითხს და ცდილობს შორით მოუაროს ამ ტალას და შიგ არ ჩავარდეს.

გრიშა. თქვენი მსჯელობა მეტად ცალმხრივია.

ალ. რითი?

გრიშა. ქალის პიროვნებას სრულიად უარსა ჰყოფთ.

ალ. დიახ, უარსა ვყოფა! ქმრიანი ქალი უნდა იყოს ქმრის შონა და ოჯახის ერთგული!

პაგ. გან!

ზურა. ეს შეუძლებელია, მამავ!

ალ. არაფერ შეუძლებელს მე აქ არა ვხედავ... მე ვშრომობ, ვიხვივი, ოჯახ მი შემომაქვს — ცოლმა უნდა მოუაროს. ხოლო ოჯახიდან როცა გავალ, ცოლი არის ჩემი ნამუსი, ჩემი სირცევილი და თავმოყვარეობა... მე, ქმარს, არავისი არ უნდა

მეშინოდეს, არ უნდა მრცხვენოდეს და შემეძლოს მტერს პირდაპირ შევხელო თვალებში. მე ცოლი ჩემთვის მინდა.

ზურა. ცოლსაც ხომ თავისი ქმარი უნდა?

ალ. ჰყავის!

გრიშა. მხოლოდ ფიზიკურად?

ალ. საკმარისია!

პაგ. „A что тебе надо“... (მღერის).

გრიშა. სჩანს ცოლი თქვენთვის მხოლოდ საშუალებაა...

ალ. ცოლი, შვილი, ოჯახი და სხვაც, იარაღია ჯერ ჩემთვის და შემდეგ ჩემი შთამომავალისათვის.

პაგ. იმაკო!

გრიშა. და!.. ასეთი სიმკაცრე...

ალ. რას იზამ, ჩემთვი კარგო! ცხოვრება ჩვენზე მკაცრია... ჯერ ასეთი სიმკაცრითაც ვერ ავლაგმეთ ქალთა თავაშვებულება და ცოტა რომ ლაგამს მივუშვით, ხომ სულ გაგიღდებიან...

პაგ. ამრიგად ცხოვრება სამასი წლით უკან დაიწევს.

ალ. თქვენ, ახალგაზდებმა ააშენეთ და წინ გაუსწარით ცხოვრებას, მე-კი ასე მიცხოვრია და ასევე ვიცხოვრება!.. შენ რას იტყვი, ნებტორ!

ნებტ. ნეტავი ვინმე-კი წაათრევდეს ჩემს გამხმარ დედაკაცს, თვარა მზიუმებაც მივცემ... (იცინან).

გრიშა. ბ-ბო, გვაგვიანდება!

რუს. მართლა, თვეატრი?

პაგ. ძალიან სასტრიკადა მსჯელობით, ბ. ალ-რე!

ალ. რას იზამ, ჩემთვი კარგო! ცხოვრება, ცხოვრება! თქვენი ფილოსოფია ამბობს — ცხოვრება სძლებეს ადამიანსაო .. მე-კი მსურს — ცხოვრებას თითონ გძლიოო... ჩემზე ძლიერი სიკვდილიც მეყოფა... აბა, ნებტორ, წავიდეთ — ჩემს საქმეს მივხედოთ... ამათი უურება ხელს არ მოგვცემს. ნახეამდის! (შედიან კაბინეტში).

ელ. ბავლე, გამაცილე სახლამდე!

პაგ. მეზარება, მაგრამ მანც გაგაცილება...

ელ. ძალიან უზრდელი კი ხარ!

პაგ. ქალო, თვეატრში მივდინებარ, რა ღრმას გაცილებაა.

გრიშა. ვწუხვარ, ჩემთან ერთად არ იქნებით დღეს...

ელ. მეცა ვწუხვარ, მაგრამ რა ვენა!.. შენ არ მიღიხაროს!

ზურა. მე თვერაში მივდინებარ... პავლე, შენ დედა გაცილება და შემოიარე... ცოტა მოსათავებელი მაქს და მანამდი მოყრები.

ელ. წავიდეთ?

პაგ. წავიდეთ, წავიდეთ!..

გრიშა. გარებ ერთად წავსულიყავით.

ელ. დარო, მზადა ხარ?

დაროს ხმა. ჯერ არა!

ელ. ჩემ მანც სხვა და სხვა გზები გვაქვს. ნახვამდის! (რუსიას ჰყონის. გადიან).

ზურა. პავლე, არ დაიგვიანო! (გაპყვება თან).

რუს. (კარგიანდე მიაცილებს, მემობრუნდება და დიდიანს გრიშას მისხერებია, გრიშაც უყურებს მაგრამ ვერავერს მიმხვდარა და იღიმება. აბლოს მივა, ორივე ხელებს და უფრო დაუინგბით ჩასურების თვალებში) გრიშა...

გ'იშა. რა იყო, ჩემ პატარავ?

რუს. (პატარა ისევ თვალებში ჩასურების) გრიშა!..

გრიშა. რა იყო, კარგო? მითხარი, რა გინდა?

რუს. (დიდი პატარა გულზე თავს დაადგეს. უცბად გონს მოვა და სერტუკის ლილში გარჭმულ ვარდას ჰყონისაც) რა მშვენიერი ყვავილია!

გრიშა. გინდა გაჩუქო? აპა! (აძლევს).

რუს. დიდხანს დასკერის ვარდს ტუჩებთან მიიტანს, ვითამ საყნოსავად, მაგრამ ჰყონის. შეხედას გრიშას. ამოიხსრებს და თავის ოთახში გარიბის.

გრიშა. (თვალს გააყოლებს. ჩაფიქრდება. მიხვდა).

(შემდეგი იქნება)

გალ. შალიკაშვილი.